

Tartu Ülikool
Sotsiaalteaduste valdkond
Haridusteaduste instituut
Koolieelse lasteasutuse õpetaja õppekava

Säsil Johanson ja Kaile Kuus
RÜHMAÕPETAJATE ARVAMUSED MUUSIKALISTE TEGEVUSTE
KASUTAMISELE LAPSE ARENGU TOETAMISEL LASTEAIAS
Bakalaureusetöö

Juhendaja: alushariduse nooremlektor Heily Raska

Tartu 2026

Kokkuvõte

Rühmaõpetajate arvamused muusikaliste tegevuste kasutamisele lapse arengu toetamisel lasteaias

Bakalaureusetöö eesmärk oli selgitada välja, milliseid muusikalisi tegevusi rühmaõpetajad lapse arengu toetamiseks kasutavad, mida nad arvavad muusika olulisusest, millised tegurid toetavad või takistavad muusika sihipärast rakendamist rühmatöös ning kuidas õpetajad hindavad oma valmisolekut ja pädevust muusikategevuste rakendamisel. Andmeid koguti elektroonilise küsimustiku abil 15 Tartu linna rühmaõpetajalt ning analüüsiti kvalitatiivse sisuanalüüsi meetodil. Selgus, et õpetajad peavad muusikat lapse arengu seisukohalt oluliseks ning kasutavad seda mitmekülselt erinevates igapäevategevustes. Muusikaliste tegevuste sihipärast rakendamist piiravad õpetajate ebakindlus, vähesed oskused ja ajapuudus. Järeldati, et muusikalistel tegevustel on oluline koht lapse arengu toetamisel, kuid nende tõhusam rakendamine eeldab õpetajatele suuremat tuge ja teadlikkust.

Võttesõnad: muusikalised tegevused, lapse areng, lasteaed, rühmaõpetaja, muusikakasvatus

Abstract

Kindergarten teachers' opinions of the use of musical activities to support child development in kindergarten

The aim of this Bachelor's thesis was to identify which musical activities kindergarten teachers use to support child development, what they think about the importance of music, which factors support or hinder the purposeful use of music in group work, and how teachers evaluate their own readiness and competence in implementing musical activities. Data were collected from 15 kindergarten teachers in Tartu using an electronic questionnaire and analysed using qualitative content analysis. It was found that teachers consider music important for child development and use it in a variety of daily activities. The purposeful use of musical activities is hindered by teachers' lack of confidence, insufficient skills, and time constraints. It was concluded that musical activities play an important role in supporting child development, but their more effective use requires greater support and professional development for teachers.

Keywords: musical activities, child development, kindergarten, kindergarten teacher, music education

Sisukord

Sissejuhatus	4
1. Teoreetiline ülevaade	5
1.1. Muusika tähtsus ja mõju lapse arengule.....	5
1.2. Rühmaõpetaja võimalused muusika kaudu lapse arengut toetada	9
1.3. Uurimisprobleem, eesmärk ja uurimisküsimused	11
2. Metoodika.....	11
2.1. Valim.....	11
2.2. Andmekogumine	12
2.3. Andmeanalüüs.....	13
3. Tulemused	14
3.1. Muusikaliste tegevuste kasutamine rühmatöös	14
3.2. Muusika olulisus rühmaõpetajate arvates.....	15
3.3. Muusika kasutamist toetavad ja takistavad tegurid.....	16
3.4. Õpetajate valmisolek ja pädevus muusikategevuste rakendamisel	16
4. Arutelu.....	17
Tänu sõnad	21
Autorsuse kinnitamine.....	21
Kasutatud kirjandus.....	22
Lisad	
Lisa 1. Küsimustik	

Sissejuhatus

Muusika on olnud inimkultuuri lahutamatu osa sajandeid ning selle mõju ulatub sügavale inimese isiksuslikku ja sotsiaal-emotsionaalsesse arengusse. Lapse arengu seisukohalt on muusika üks tõhusamaid vahendeid, hõlmates kognitiivseid, emotsionaalseid, sotsiaalseid ja motoorseid aspekte (Dumont *et al.*, 2017). Koolieelses eas toetab muusika lapse sotsiaalset suhtlemist, kuulamisoskust ja emotsioonide väljendust ning aitab arendada loovust ja keskendumisvõimet (Flores, 2018; Sepp, 2014). Muusikalised tegevused toetavad mälu, tähelepanu, koordinatsiooni ja sotsiaalseid suhteid (Muldma & Kiilu, 2009) ning soodustavad eneseteadvuse ja loova mõtlemise kujunemist (Muldma, 2008). Seetõttu võib muusikat käsitleda kui terviklikku arenguvahendit, mille kaudu on võimalik toetada lapse mitmekülgset arengut juba varases eas.

Rühmaõpetaja roll muusika abil lapse arengu toetamisel on keskne – ta kavandab ja viib läbi tegevusi vastavalt laste arenguvajadustele ning teeb koostööd muusikaõpetajaga, et luua mitmekesine ja arendav õpikeskkond (Sepp, 2014). Tõhus muusikakasvatus eeldab loovust, metoodilist teadlikkust ja oskust luua tähenduslikke, arendavaid olukordi (Pullerits, 2014). Tänapäeval rõhutatakse muusikakasvatuses mitte ainult oskuste, vaid ka üldpädevuste kujundamist (Sepp, 2014; Veisson & Nugin, 2009). Muusikat saab rühmas kasutada mitmel viisil: laulmine, liikumismängud, rütmiharjutused, loovhelide avastamine, muusika kuulamine ning muusika kasutamine rühma päeva kulgemise toetajana (nt üleminekuteks või rahustavate tegevuste taustaks). Seetõttu sõltub muusika mõju lapse arengule suurel määral rühmaõpetaja teadlikkusest ja oskusest muusikat igapäevategevustesse sihipäraselt lõimida.

Kuigi muusika positiivne mõju lapse arengule on hästi teada, ei kajastu see sageli igapäevases alushariduses. Praktikast on näha, et muusikat kasutatakse mitmes rühmas peamiselt planeeritud muusikatundides või pidulikel üritustel, mistõttu jääb see igapäevaelu loomulikust rütmist ja laste spontaansest tegevusest suurel määral välja. Õpetajad tunnevad end tihti ebakindlalt muusikategevuste kavandamisel ning vajavad rohkem teadmisi ja tuge, et muusikat arendavalt rakendada (Ehrlin & Gustavsson, 2015; Vannatta-Hall, 2010). Süsteemse lähenemise puudumisel jääb muusika mõju laste arengule kasutamata või piirdub juhuslike tegevustega. Rühmaõpetajate muusikaline ettevalmistus võib erineda märkimisväärselt, kuna alushariduse õppekavades muusikametoodika maht võib olla piiratud ning paljud õpetajad ei ole saanud süsteemset koolitust muusika integreerimiseks igapäevastesse tegevustesse. Eelnevast tulenevalt oli käesoleva bakalaureusetöö eesmärk selgitada välja, milliseid muusikalisi tegevusi rühmaõpetajad lapse arengu toetamiseks kasutavad, mida nad arvavad

muusika olulisusest, millised tegurid toetavad või takistavad muusika sihipärast rakendamist rühmatöös ning kuidas rühmaõpetajad hindavad oma valmisolekut ja pädevust muusikategevuste rakendamisel.

1. Teoreetiline ülevaade

1.1. Muusika tähtsus ja mõju lapse arengule

Muusika mõju lapse kognitiivsele arengule. Muusikal on oluline roll lapse kognitiivses arengus, mõjutades positiivselt mälu, tähelepanu ja mõtlemisvõimet. Juba varajases eas muusikaga kokku puutunud lastel arenevad paremini mitmed ajutegevusega seotud oskused, kuna muusika stimuleerib korraga mitmeid aju piirkondi (Hallam, 2010). Muusika toetab ka lapse mõtlemise arengut. Muusikalised mustrid, struktuurid ja kordused aitavad lastel arendada loogilist mõtlemist ning analüüsi- ja üldistusoskust (Hallam, 2010). Lisaks toetab muusika loovust ning soodustab abstraktset mõtlemist ja probleemide lahendamise oskusi (Koenig, 2025). Muusika kaudu omandatud kogemused kanduvad üle ka teistesse õpioskustesse, näiteks keele ja matemaatika õppesse (Hallam, 2010).

Mälu on üks peamisi valdkondi, mida muusikaline tegevus toetab. Lastele mõeldud muusikalised harjutused, nagu laulude meeldejätmine ja kordamine, aitavad arendada nii lühiajalist kui pikaajalist mälu (Hallam, 2010). Regulaarsed muusikategevused tugevdavad laste verbaalset mälu ja aitavad paremini talletada uut infot. Laulmine ja rütmiharjutused toetavad keelelise mälu arengut (Liimets & Koit, 2018).

Tähelepanu arengule avaldab samuti mõju muusika struktureeritus ja rütmilisus. Muusika aitab suunata ja säilitada tähelepanu, õpetades last keskenduma teatud helidele ja vahet tegema erinevate muusikaliste elementide vahel (Kurg, s.a.). Muusikaga tegeledes õpib laps järgima juhiseid, reageerima õigel ajal ning keskenduma tegevusele pikema aja jooksul – kõik need on olulised tähelepanuoskused (Gerry *et al.*, 2012). Õppekirjanduses rõhutatakse muusika tähtsust kui mitmekesisist arenguvahendit. Riiklik õppekava näeb muusikaõpetusel olulist rolli lapse kognitiivsete oskuste kujundamisel ning peab vajalikuks süsteemset ja teadlikku muusikakasvatust juba varases eas (Alushariduse riiklik õppekava, 2025). Muusikaline tegevus on tõhus viis lapse kognitiivsete oskuste – mälu, tähelepanu ja mõtlemise arendamiseks. Läbi erinevate muusikaliste väljendusvormide arenevad laste tunnetuslikud protsessid ning toetatakse nende üldist arengupotentsiaali (Liimets & Koit, 2018).

Muusika mõju lapse keelelisele arengule. Lapse keeleline areng on tihedalt seotud tema kuulumiskogemustega varajases eas, mille keskseks osaks võib olla muusika. On välja toodud, et muusika kuulamine ja aktiivne muusikaline tegevus, nagu laulmine või rütmimängud, toetavad lapse kõne arengut, laiendavad sõnavara ning soodustavad suulise ja mitteverbaalse kommunikatsiooni arengut (Koenig, 2025). Muusikaliste elementide, nagu meloodia ja rütmi tajumine aitab lapsel paremini eristada helisid ja sõnu, mis on eelduseks häälikute õigeaks tajumiseks ja reprodutseerimiseks kõnes (Politimou *et al.*, 2019). Laulmine on üks tõhusamaid vahendeid lapse sõnavara rikastamiseks, kuna laulusõnad on sageli lihtsustatud, korduvad ning seotud rütmiga, mis toetab uute sõnade meeldejätmist (Gerry *et al.*, 2012). Laulude kaudu õpivad lapsed uusi mõisteid, grammatilisi konstruktsioone ja lauseehitust ning muusika aitab tugevdada ka õppimisvõimet (Hallam, 2010). Lisaks keelelisele arengule toetab muusikaline tegevus ka kuulamisoskuse arengut – oskust keskenduda, kuulata ja jälgida järjestikust infot, mis on eelduseks edasisele edukale keelekasutusele nii koduses kui hariduslikus keskkonnas (Gerry *et al.*, 2012).

Muusikalised tegevused aitavad luua tähendusrikkaid suhtlussituatsioone, kus lapsel on võimalik väljendada oma tundeid, mõtteid ja soove. Just see spontaanne eneseväljendus on oluline sotsiaalkeelelise arengu seisukohalt (Gerry *et al.*, 2012). Ühislaulmine, ringmängud ja muusikaline liikumine annavad lastele võimaluse arendada suhtlemisoskust koostöös teistega – jälgides, matkides ja reageerides kaaslaste tegevusele (Welch *et al.*, 2020). Muusikalised rituaalid, näiteks hommikulaul, aitavad luua kindla struktuuri ja turvatunde, mis soodustab keelelist osalemist ka tagasihoidlikumatel lastel (Koenig, 2025). Tähtis on rõhutada, et muusika kasutamine keele arengu toetamiseks ei nõua lapselt erilisi muusikalisi eeldusi ega eelnevat koolitust. Pigem on oluline järjepidevus ja positiivne emotsionaalne seos muusika ning suhtlemise vahel (Hallam, 2010). Rühmaõpetajal on siin keskne roll: tema valitud laulud, muusikalised mängud ning suhtlemisviis loovad keele arenguks vajaliku keskkonna, mis toetab kõiki lapsi sõltumata nende individuaalsetest keeleoskuse tasemetest (Welch *et al.*, 2020).

Muusika mõju lapse emotsionaalsele ja sotsiaalsele arengule. Muusika mõjutab lapse arengut mitmel tasandil, olles eriti tõhus vahend emotsionaalse ja sotsiaalse arengu toetamisel. Emotsioonide äratundmine ja väljendamine ning suhtlemine eakaaslaste ja täiskasvanutega on oskused, mis kujunevad varases lapseas ning vajavad arendavat ja turvalist keskkonda. Muusika pakub mitmekesiseid võimalusi nende oskuste kujundamiseks nii koduses kui ka hariduslikus keskkonnas (Koenig, 2025). Muusika kuulamine ja aktiivne musitseerimine aitavad lapsel paremini mõista ja väljendada oma tundeid. Erinevad helid, meloodiad ja

rütmid võivad käivitada emotsionaalseid reaktsioone ning luua seoseid konkreetsete tunnetega, võimaldades lapsel kogeda ja nimetada emotsioone, mida ta muidu ei oskaks väljendada (Hallam, 2010). Näiteks laulmine võimaldab lastel väljendada rõõmu, kurbust või isegi ärevust ning aitab neil luua turvatunde, mis on emotsionaalse arengu seisukohalt määrava tähtsusega (Veisson & Nugin, 2009).

Varasemalt on leitud, et muusikateraapia on positiivne mõju laste emotsionaalsele heaolule – see aitab vähendada ärevust, toetab meeleolu stabiilsust ja suurendab lapse enesekindlust (Inno *et al.*, 2018). Samuti on selgunud, et muusika võib alandada stressihormoonide taset ning suurendada dopamiini tootmist, mis mõjutab inimese heaolu (Inno *et al.*, 2018). Need mehhanismid aitavad lastel paremini toime tulla emotsionaalsete pingetega ning tugevdavad sisemist tasakaalu. Lisaks emotsionaalsele arengule mängib muusika olulist rolli sotsiaalsete oskuste arendamisel. Ühised muusikalised tegevused, nagu laulmine, pillimäng või rütmimängud, nõuavad lastelt tähelepanelikkust, koostöövalmidust ja empaatiat, mis on olulised oskused toimimiseks sotsiaalses keskkonnas (Hallam, 2010). Gruppides musitseerimine eeldab kuulamist ja kaaslaste tegevusega arvestamist, arendades nii suhtlemisoskust kui ka meeskonnatööd.

Muusika abil arendatakse ka mitteverbaalset suhtlemist – see on eriti oluline lastele, kellel on raskusi verbaalse eneseväljendusega. Muusika pakub universaalse keele, mille kaudu saavad lapsed jagada oma kogemusi ja tundeid ilma sõnu kasutamata (Muldma, 2008). See omakorda aitab tugevdada eneseväljendust ja suurendada sotsiaalset sidet. Samuti on leitud, et ühine muusikaline kogemus võib aidata luua kuuluvustunnet ja tugevdada suhteid nii vanemate kui ka eakaaslastega (Gerry *et al.*, 2012).

Erivajadustega laste puhul on muusikateraapia kasutamine toonud esile häid tulemusi, eriti autismispektri häirega laste seas. Muusika toetab neil juhtudel nii emotsioonide reguleerimist kui ka kontakti loomist teistega, võimaldades lapsel astuda dialoogi ümbritseva maailmaga läbi turvalise ja struktureeritud keskkonna (Inno *et al.*, 2018). Lisaks võib muusikaline tegevus aidata kaasa empaatia arengule – laulude emotsionaalse sisu kaudu saavad lapsed õppida teise inimese tundeid mõistma ja nendega samastuma (Kalev & Raju, 2023). Muusika kui universaalne suhtlusvahend loob lapse arenguks mitmekesise keskkonna, kus põimuvad emotsioonide väljendus, suhtlemine ja koostöö. Seetõttu väärib muusika sihipärane rakendamine lapse igapäevases kasvukeskkonnas suuremat tähelepanu nii õpetajate kui ka lapsevanemate poolt (Hallam, 2010).

Muusika mõju lapse motoorsele arengule. Motoorne areng on lapse üldise arengu oluline osa, hõlmates nii jämeda- kui peenmotoorika arengut, koordinatsiooni, tasakaalu,

liigutuste täpsust ja kehatunnetust. Varases eas kujunenud motoorsed oskused on aluseks edasisele kehalisele aktiivsusele, eneseteenindamisele ning ka õppimisvõimele (Koenig, 2025). Tänapäeval on üha enam hakatud rõhutama muusika rolli motoorsete oskuste arendamisel, kuna muusikalised tegevused pakuvad lapsele mitmekesist, nauditavat ja arendavat liikumiskogemust (Liimets & Koit, 2018). Muusika ja liikumine on lapse jaoks loomulikud viisid maailma tunnetamiseks. Rütmilise struktuuriga muusika toetab liigutuste planeerimist ja ajastamist, sest laps püüab alateadlikult oma liikumist muusikaga sünkroniseerida (Ghai *et al.*, 2017). Uuring on näidanud, et muusikaga kaasnev liikumine parandab bilateraalse koordinaatsiooni oskusi – näiteks võimet kasutada samaaegselt mõlemat kehapoolt, mis omakorda toetab aju poolkerade koostööd ja sensoorset integratsiooni (Schellenberg, 2004). Rütmilised liikumismängud, nagu käteplaksumängud või kõndimine muusika saatel, arendavad tasakaalu ja kehaasendi kontrolli (Flores, 2018).

Muusikalised tegevused ei toeta üksnes jämemotoorikat, vaid on tõhusad ka peenmotoorika arendamisel. Pillimäng, näiteks rütmipillide, ksülofoni või trummide kasutamine, nõuab täpseid ja koordineeritud sõrmede liigutusi, mis tugevdavad käe-silma koordinaatsiooni ja motoorset kontrolli (Gordon *et al.*, 2015). Need oskused on tihedalt seotud lapse võimega õppida kirjutama, joonistama ja käsitlema igapäevaseid esemeid, mis muudab muusika kasulikuks ka koolivalmiduse seisukohast (Liimets & Koit, 2018). Muusika aitab ka erivajadustega lastel arendada liikumisoskust. Autismispektri häirega või liikumispuudega laste puhul on muusikateraapia pakkunud märkimisväärsed tulemused: läbi struktureeritud liikumisharjutuste ja muusikalise kaasatuse on paranenud nii liigutuste täpsus kui sotsiaalne aktiivsus (Feng *et al.*, 2022). Lisaks aitab muusika tõsta motivatsiooni – muusikaline keskkond loob positiivseid emotsioone, mis toetavad lapse aktiivset osalemist liikumises (Koenig, 2025).

Muusika on tõhus ka laste kehatunnetuse ja ruumitaju kujundamisel. Laps õpib muusika saatel liikudes tunnetama enda keha piire, liikumissuundi ja kehaasendit ruumis (Liimets & Koit, 2018). See on oluline näiteks sportimisel, tantsimisel ja ka igapäevastes olukordades, nagu liikumine või esemete käsitlemine. Uuring kinnitab, et liikumis- ja muusikategevustega regulaarselt tegelevad lapsed näitavad paremaid tulemusi koordinaatsioonitestides ja tasakaaluharjutustes võrreldes eakaaslastega, kes sellistes tegevustes ei osale (Gerry *et al.*, 2012).

Lisaks motoorsetele oskustele toetab muusika lapse eneseregulatsiooni ning tähelepanuvõimet, mis on samuti olulised motoorse arengu seisukohalt. Muusika annab struktuuri ja rütmi, mis õpetab last keskenduma, järgima mustreid ning lõpetama alustatud

tegevusi (Schellenberg, 2004). Selline distsipliin ja rütmitaju kanduvad üle ka teistesse eluvaldkondadesse – õppimisse, käitumisse ja igapäevaelus orienteerumisse. Muusikalised tegevused, olgu need vaba liikumise vormis või õpetaja juhendatud, pakuvad lapsele mitmekülgset ja tõhusat tuge motoorse arengu kõigis aspektides. Muusika aitab lapse kehal paremini “mõelda ja tunda” ning loob aluse kehalise kirjaoskuse tekkeks, mis on lapse tervikliku arengu oluline osa (Liimets & Koit, 2018).

1.2. Rühmaõpetaja võimalused muusika kaudu lapse arengut toetada

Rühmaõpetaja ülesanne on kavandada muusikategevusi, mis vastavad laste arenguvajadustele. Selleks tuleb arvestada laste vanuse, individuaalsete oskuste ja huvidega ning siduda muusika arendustegevused igapäevaste õpiolukordadega (Welch *et al.*, 2020). Suhtlemisoskuse toetamiseks sobivad hästi duett-laulud, korduslaulud ning küsimus-vastus tüüpi laulumängud, kus üks laps esitab küsimuse ja teine vastab – sellised tegevused arendavad kuulamis-, vastamis- ja rollis püsimise oskust (Campbell & Scott-Kassner, 2013). Emotsionaalse intelligentsuse toetamiseks saab kasutada erineva meeleoluga muusikapalu ja suunata lapsi kirjeldama oma tundeid pärast kuulamist või kasutada laule, mis jutustavad tunnetest või probleemide lahendamisest (Hallam, 2010). Motoorsete oskuste arendamiseks saab muusika saatel teha peen- ja jämemotoorikat arendavaid tegevusi, nagu rütmipilli mängimine, tantsimine, hüppamine või kehaosade jälgimine liikumises (Liimets & Koit, 2018).

Muusikalised mängud. Muusikalised mängud on üks tõhusamaid meetodeid laste arengu toetamiseks, sest need ühendavad mängulisuse, loovuse ja õppimise. Näiteks „Muusikalised toolid“ aitavad arendada reaktsioonikiirust, kuulamisoskust ning õpetavad lapsi reeglitest kinni pidama ja pettumustega toime tulema (Welch *et al.*, 2020). Muusikalised mängud aitavad lastel õppida sotsiaalseid norme – mängudes tuleb kuulata teisi, tegutseda koos grupiga ja järgida õpetaja juhiseid. See toetab sotsiaal-emotsionaalset arengut ja eneseregulatsiooni (Campbell & Scott-Kassner, 2013). Rütmilised koostegevused aitavad kaasa grupitunde ja ühtekuuluvustunde kujunemisele, mis omakorda suurendab lapse enesekindlust ning turvatunnet rühmas (Gerry *et al.*, 2012).

Laulud. Laulmine on igapäevane, kergesti rakendatav ja lastele tuttav viis keelelise ja emotsionaalse arengu toetamiseks. Lapsed, kes laulavad regulaarselt, omandavad rikkalikuma sõnavara, oskavad paremini sõnu eristada ja moodustada grammatiliselt õigeid lauseid (Hallam, 2010). Näiteks loomalaule või tegevuslaule kasutades saab lapsele õpetada uusi mõisteid loomade, värvide, liikumise või igapäevategevuste kohta (Barrett, 2011). Laulude kaudu on lastel võimalik ka oma tundeid väljendada – nad saavad lauldes jutustada, mis neid

rõõmustab, kurvastab või vihastab, ilma et nad peaksid seda otsesõnu välja ütlema (Barrett, 2011). Tuntud meloodiad ja korduvad sõnad loovad turvatunde, mis toetab emotsionaalset tasakaalu. Laulud, milles käsitletakse sotsiaalsete väärtuste ja oskustega seotud teemasid (nt sõprus, aitamine, jagamine), toetavad laste arusaamist nendest mõistetest ning aitavad kujundada positiivseid hoiakuid ja käitumismustreid (Muldma, 2008).

Liikumistegevused muusika saatel. Liikumine koos muusikaga on alushariduses üks kesksemaid meetodeid lapse füüsilise ja psühhomotoorse arengu toetamisel.

Liikumistegevused parandavad koordinaatsiooni, rütmitaju, tasakaalu ning aitavad arendada lapse kehatunnetust ja ruumitaju (Liimets & Koit, 2018). Näiteks laulud liigutustega, „Pea, õlad, põlved, varbad“ või „Kui sul tuju hea“, ühendavad verbaalse ja motoorse õppeprotsessi, mis tugevdab aju ühendusi ja parandab mälu (Habibi *et al.*, 2018). Muusikaga liikumine aitab lastel ka eneseväljendust arendada – tantsides või vaba liikumise kaudu saavad lapsed näidata, kuidas nad end tunnevad (Liimets & Koit, 2018). Vaba liikumine rütmilise muusika saatel aitab lastel avastada oma loovust ja samal ajal õppida distsipliini, kui tegevust juhib õpetaja või tegevusel on kindel struktuur (Patel, 2012).

Rütmitegevused. Rütmitegevused on eriti olulised laste keskendumisvõime ja töömälu arendamiseks. Kui laps suudab korrata kuulnud rütmimustrit või iseseisvalt luua uue mustri, arendab ta sellega järjestusmõtlemist, kuulmismälu ja kognitiivseid oskusi (Hallam, 2010). Näiteks saab õpetaja anda lastele kätte rütmipulgad või trummid ning paluda neil mängida õpetaja poolt ette mängitud rütmi järgi, see soodustab kuulamisoskuse ja keskendumisvõime arengut (Gerry *et al.*, 2012). Lisaks toetavad rütmiharjutused ka matemaatiliste oskuste arenemist, rütmilise mustri kordamine ja loendamine arendab arusaama järjestusest ja loogikast, mis on aluseks arvutamisoskusele (Hallam, 2010). Rütmilised tegevused sobivad hästi ka tugivajadustega laste kaasamiseks, sest rütm pakub selget struktuuri ja korduvust, mis võib olla toetav nii kõne- kui liikumisraskustega lastele (Inno *et al.*, 2018).

Kokkuvõtvalt saab öelda, et muusikategevuste edukas läbiviimine eeldab õpetajalt nii metoodilist ettevalmistust, loovust kui ka oskust siduda tegevused laste arenguliste eesmärkidega. Olulist rolli mängib ka õpetaja enda hoiak muusika suhtes – positiivne suhtumine aitab luua soodsa ja toetava õpikeskkonna ning kandub üle ka lastele (Sepp, 2014). Selleks peab õpetaja valdama muusikakasvatuse põhimõtteid, tundma erinevate laulude ja mängude metoodikat ning oskama tegevusi kohandada vastavalt laste vanusele ja individuaalsetele võimetele, et need oleksid nii jõukohased kui arendavad (Welch *et al.*, 2020). Lisaks on muusikategevuste mitmekesiseks ja tõhusaks rakendamiseks vajalikud erinevad vahendid, nagu rütmipillid, mängulaulud, helisalvestised ning piisav ruum

liikumiseks. Tänapäeval on võimalik kasutada ka digivahendeid, näiteks salvestada laste muusikalisi esitusi või rakendada muusikarakendusi, mis rikastavad õppeprotsessi ja pakuvad uusi võimalusi muusikaliste tegevuste läbiviimiseks (Gordon *et al.*, 2015).

1.3. Uurimisprobleem, eesmärk ja uurimisküsimused

Uurimisprobleem seisneb selles, et kuigi muusika positiivne mõju lapse arengule on teaduslikult tõendatud, ei kasuta rühmaõpetajad muusikat rühma igapäevapraktikas piisavalt mitmekülgsest ega sihipäraselt. See võib tuleneda ebapiisavast ettevalmistusest, ebakindlusest ning meetodiliste teadmiste puudumisest (Ehrlin & Gustavsson, 2015; Vannatta-Hall, 2010). Seetõttu on oluline uurida rühmaõpetajate tegelikke kogemusi ja arvamusi seoses muusikaliste tegevuste kasutamisega laste arengu toetamisel.

Käesoleva bakalaureusetöö eesmärk oli selgitada välja, milliseid muusikalisi tegevusi rühmaõpetajad lapse arengu toetamiseks kasutavad, mida nemad arvavad muusika olulisusest, millised tegurid toetavad või takistavad muusika sihipärasest rakendamist rühmatöös ning kuidas rühmaõpetajad hindavad oma valmisolekut ja pädevust muusikategevuste rakendamisel. Töö eesmärgi saavutamiseks püstitati järgmised uurimisküsimused:

1. Milliseid muusikalisi tegevusi kasutavad rühmaõpetajad laste arengu toetamiseks?
2. Miks peavad rühmaõpetajad oluliseks muusikategevuste rakendamist rühmas?
3. Millised tegurid toetavad või takistavad rühmaõpetajate arvates muusika sihipärasest kasutamist rühmatöös?
4. Kuidas hindavad rühmaõpetajad oma valmisolekut ja pädevust muusikategevuste rakendamisel?

2. Metoodika

2.1. Valim

Valim moodustati mittetõenäosusliku valimi põhimõttel, kasutades mugavusvalimit. Mugavusvalimi puhul kaasatakse uuringusse osalejad, kes on uurijale kergesti kättesaadavad ja valmis uuringus osalema (Beilmann & Rämmer, 2025). Mugavusvalimi kasutamisel tuleb arvestada, et saadud tulemused kajastavad eelkõige valimisse kuulunud osalejate arvamusi ning neid ei saa üldistada kogu üldkogumile (Beilmann & Rämmer, 2025). Käesoleva uurimuse eesmärk ei ole tulemuste üldistamine, vaid rühmaõpetajate kogemuste ja arvamuste mõistmine, mistõttu on valitud valim antud töö eesmärgi saavutamiseks sobiv.

Uuringus osales 15 Tartu linna lasteaedades töötavat rühmaõpetajat, kes igapäevaselt toetavad laste arengut õppe- ja kasvatustegevustes. Vastajate tööstaaž lasteaiaõpetajana jagunes järgmiselt: kuni 5-aastase staažiga oli neli vastajat, 6–10-aastase staažiga kolm vastajat, 11–20-aastase staažiga viis vastajat ning üle 20-aastase staažiga kolm vastajat. Vastajate hulgas oli enim liitrühma õpetajaid (8 vastajat), järgnesid 5–7-aastaste rühma õpetajad (6 vastajat) ning üks vastaja töötas 1–3-aastaste rühmas. Kõigi vastajate lasteaias töötas eraldi muusikaõpetaja, mistõttu rühmaõpetajad ei olnud ainsad muusikategevuste läbiviijad, vaid kasutasid muusikat rühmas eelkõige täiendava arenguvahendina. Selline valimi koosseis võimaldas saada ülevaate erineva tööstaaži ja erinevate vanuserühmadega töötavate rühmaõpetajate arvamustest muusika kasutamisele rühmatöös.

2.2. Andmekogumine

Andmete kogumiseks kasutati elektroonilist küsimustikku, mis koostati *Google Forms*i keskkonnas. Küsimustiku koostamisel lähtuti uurimisküsimustest, mis aitasid tagada kogutud andmete asjakohasuse ja sisulise sobivuse (vt lisa 1). Küsimustik koosnes temaatilistest plokkidest, mis käsitlesid rühmaõpetajate hoiakuid muusika olulisuse suhtes, muusika kasutamise viise igapäevases rühmatöös, õpetajate arvamusi muusika rollile lapse erinevate arenguvaldkondade toetamisel, muusika kasutamist toetavaid ja takistavaid tegureid ning rühmaõpetajate arvamust oma valmisolekule ja pädevusele muusikategevuste rakendamisel. Küsimused suunasid vastajaid tooma konkreetseid näiteid oma praktikast, mis võimaldas koguda kirjeldavat teavet rühmaõpetajate kogemuste ja arvamuste kohta.

Küsimustik sisaldas nii suletud kui ka avatud küsimusi. Suletud küsimused võimaldasid saada ülevaate rühmaõpetajate üldistest hoiakutest ja arvamustest muusika rolli suhtes, samas kui avatud küsimused andsid vastajatele võimaluse kirjeldada oma kogemusi, arvamusi ja praktikaid muusikaliste tegevuste kasutamisel laste arengu toetamisel. Avatud küsimuste kaudu koguti mitteamvulisi andmeid, mida analüüsiti tõlgendaval viisil, mis on iseloomulik kvalitatiivsele uurimisviisile (Beilmann, 2025).

Küsimustik edastati rühmaõpetajatele elektrooniliselt ning vastamine toimus vabatahtlikkuse alusel. Elektrooniline andmekogumine võimaldas koguda andmeid paindlikult ning tagada vastajatele anonüümsus. Uurimuses osalejate informeeritud nõusolek tagati küsimustiku sissejuhatuses, kus selgitati uurimuse eesmärki, vabatahtlikkust ja andmete kasutamist üksnes teaduslikus eesmärgil. Osalejate anonüümsus tagati sellega, et vastuseid ei seostata konkreetsete isikute ega asutustega.

2.3. Andmeanalüüs

Kogutud andmeid analüüsiti kvalitatiivse sisuanalüüsi meetodil, mille eesmärk on tuvastada vastustes esinevad tähendused, korduvad teemad ja mustrid ning tõlgendada rühmaõpetajate kogemusi ja arvamusi muusikaliste tegevuste kasutamise kohta. Meetodi valik oli põhjendatud, kuna see sobib väikesemahuliste mitteamvuliste andmete sisuliseks analüüsiks ning võimaldab keskenduda osalejate enda väljendatud tähendustele (Beilmann, 2025). Analüüs põhines induktiivsel loogikal, mille puhul kategooriad ei ole ette antud, vaid kujunevad andmetest lähtudes, võimaldades uurida nähtust võimalikult vahetult ning toetuda osalejate enda kogemustele ja tõlgendustele.

Avatud küsimuste vastuste analüüs toimus mitmes etapis ning oli uurimuse keskne osa, kuna võimaldas süvitsi mõista rühmaõpetajate kogemusi ja arvamusi. Esmalt loeti kõik vastused korduvalt läbi, et saada terviklik ülevaade kogutud andmetest ning kujundada esmane arusaam vastustes esinevatest teemadest. Seejärel eristati vastustes sisuliselt olulised mõtteüksused, mille käigus märgiti üles korduvad ideed ja tähenduslikud väljendid. Järgnevalt koondati sarnase sisuga mõtteüksused temaatilistesse kategooriatesse, lähtudes nende sisulisest sarnasusest ja korduvatest mustritest. Sellise protsessi tulemusena kujunesid peamised kategooriad, mis kajastavad rühmaõpetajate arusaamu muusika rollist lapse arengus, muusikaliste tegevuste kasutamise viise ning muusika rakendamist mõjutavaid tegureid. Analüüsi tulemused esitati tulemuste peatükis uurimisküsimuste kaupa. Iga uurimisküsimuse all toodi välja vastustes esinenud peamised kategooriad ning illustreeriti neid näidetega vastajate vastustest.

Suletud küsimuste vastuseid kasutati analüüsis toetava kirjeldava infona, et anda ülevaade õpetajate hoiakutest ja arvamustest muusika rolli suhtes. Neid käsitleti kirjeldavalt, tuues välja sagedamini esinenud vastusevariandid ning seostades saadud tulemusi avatud küsimuste analüüsiga. Selline lähenemine võimaldas siduda vastajate üldised arvamused nende avatud vastustes esitatud kogemuste ja põhjendustega.

Andmeanalüüsi usaldusväärsuse suurendamiseks viidi analüüs läbi süsteemselt ja etappide kaupa. Vastuseid loeti korduvalt ning kategooriate moodustamisel lähtuti andmetes esinevatest tähendustest. Kuna töö koostati kahe autori koostöös, arutati analüüsi käigus tekkinud kategooriaid ja tõlgendusi ühiselt ning võrreldi tulemusi, et jõuda põhjendatud järeldusteni. Analüüsi käigus tehtud otsused ja kategooriate kujunemise loogika märgiti üles, et suurendada analüüsi läbipaistvust.

3. Tulemused

Tulemused esitati uurimisküsimuste kaupa. Iga uurimisküsimuse all toodi välja peamised analüüsi käigus kujunenud kategooriad, mis on illustreeritud rühmaõpetajate vastustest pärit näidetega. Vastajate tsitaadid on esitatud kursiivis ning muutmata kujul, säilitades algse sõnastuse.

3.1. Muusikaliste tegevuste kasutamine rühmatöös

Esimese uurimisküsimusega sooviti välja selgitada, milliseid muusikalisi tegevusi rühmaõpetajad laste arengu toetamiseks kasutavad. Suletud küsimuste vastustest selgus, et muusikalisi tegevusi kasutatakse rühmas üldjuhul sageli: kaheksa vastajat kasutab neid 3–4 korda nädalas, kolm vastajat 1–2 korda nädalas, kaks vastajat harvem kui kord nädalas, üks vastaja iga päev ning üks vastaja märkis, et sagedus oleneb nädalast. Kõige sagedamini nimetatud muusikaliste tegevustena toodi esile muusika kuulamine (14 vastajat) ja liikumine muusika saatel (11 vastajat); laulmist, rütmimänge ja muusikalisi mänge nimetas igaüht kaheksa vastajat. Avatud vastuste analüüsil kujunesid muusikaliste tegevuste kasutamise viise iseloomustavad järgmised kategooriad: muusika lõimimine igapäevategevustesse, muusika kasutamine emotsioonide ja meeleolu reguleerimiseks ja muusika sihipärane kasutamine õppetegevustes.

Muusika lõimimine igapäevategevustesse. Vastuste põhjal kasutatakse muusikat eelkõige hommikuringis ja päevakava alguses, üleminekute sujuvamaks muutmisel, liikumise- ja mängutegevustes ning vabamängu saatel. Üks vastajatest kirjeldas seda nii: „*Hommikuringi alguses ‘Tervitus laul’, tegevusena kirjutasime lastega laulu ja laulame seda vahest, sest lastele väga meeldib, laste energilisuse välja elamiseks teeme muusika saatel liikumist, muusikat kuulame rahunemiseks nt või mängime kivikuju või toolimängu.*“ Teine vastaja tõi välja: „*Hommikuringis ja üleminekul ühelt tegevuselt teisele, ootamisel.*“

Muusika kasutamine emotsioonide ja meeleolu reguleerimiseks. Õpetajad tõid esile, et muusikat kasutatakse rühmas meeleolu loomiseks, laste rahustamiseks, näiteks enne und, ning energia suunamiseks. Üks vastaja kirjeldas: „*Muusika või laulmine lõpetab nt jonnihood, tuju muutub heaks.*“ Teine vastaja sõnastas: „*Tantsimiseks, tähelepanu haaramiseks, laste rahustamiseks.*“ Muusikat kirjeldati kui vahendit, mis aitab rühmas luua positiivset õhkkonda ja toetab laste emotsionaalset heaolu.

Muusika sihipärane kasutamine õppetegevustes. Vastustest ilmnes, et muusikat kasutatakse õppetegevuste rikastamiseks, tähelepanu suunamiseks ning õpitava materjali

kinnistamiseks. Vastajad nimetasid näiteks „*Õppetegevuste rikastamiseks – vahelduse pakkumine, tähelepanu äratamine, ülesandele konsentreerumine*” ja „*Õppe- ja kasvatustegevustes, lühikesed laulusalmid, mida lapsed saavad kaasa laulda (nt mis on selle kasti sees)*”. Samuti kirjeldati muusika kasutamist loovtegevustes ja rollimängudes.

Tulemused viitavad sellele, et muusika on rühmaõpetajate jaoks paindlik töövahend, mida kasutatakse nii struktureeritud kui spontaansetes olukordades ning mille rakendamine ei piirdu eraldi planeeritud muusikatundidega.

3.2. Muusika olulisus rühmaõpetajate arvates

Teise uurimisküsimusega sooviti teada saada, miks peavad rühmaõpetajad muusikat oluliseks lapse arengu toetamisel. Kõik vastanud rühmaõpetajad pidasid muusikat lapse arengu seisukohalt oluliseks. Vastustes kasutati korduvalt selliseid väljendeid nagu „väga oluline”, „ülioluline” ja „oluline ja tähtis osa lapse arengus”, mis viitab tugevale positiivsele hoiakule muusika rolli suhtes. Avatud vastuste analüüsil kujunesid välja kolm peamist kategooriat, mis põhjendavad muusika olulisust: muusika kui terviklik arenguvahend, muusika mõju konkreetsetele arenguvaldkondadele ning muusika roll loovuse ja enesekindluse kujunemisel.

Muusika kui terviklik arenguvahend. Suur osa vastajaist leidis, et muusika toetab kõiki arenguvaldkondi korraga. Üks vastajatest sõnastas: „*Emotsionaalne, sotsiaalne, motoorne, keeleline ja kognitiivne – kõik ühtviisi tähtsal kohal.*” Teine märkis: „*Kõiki valdkondi, sest läbi muusika omandab laps oskused kiiremini.*” Õpetajad rõhutasid, et muusika mõju lapse arengule on terviklik ning hõlmab korraga mitut valdkonda.

Muusika mõju konkreetsetele arenguvaldkondadele. Suletud küsimuse vastustest selgus, et õpetajad on oma töös kõige enam märganud muusika positiivset mõju lapse keelelisele arengule (14 vastajat), emotsionaalsele arengule (13 vastajat), kognitiivsele ja sotsiaalsele arengule (mõlemad 12 vastajat) ning motoorsele arengule (11 vastajat). Mitte ükski vastaja ei märkinud, et muusikal puuduks märkimisväärne mõju. Üks vastajatest tõi välja konkreetse näite oma praktikast:

Leian, et muusika arendab kõiki valdkondi. Kognitiivne - laulude meeldetuletamine, õpetaja ja muusika tähelepanelik kuulamine, ülesandele keskundumine. Keeleline areng - laulusõnade laulmine, riimide laulmine, õige hääldus ja keele rütm, muusikapala kuulamine ja emotsiooni kirjeldamine. Emotsionaalne areng - rõõm muusikast. Sotsiaalne areng - kaaslastega koos laulmine ja tantsime, ühtsustunne. Esinemisoscuse harjutamine. Motoorne areng - laulude järgi liigutuste tegemine, nende õppimine, rütmitunge ja tantsimine.

Muusika roll loovuse ja enesekindluse kujunemisel. Lisaks toodi esile muusika roll loovuse, enesekindluse ja esinemisjulguse kujunemisel. Üks vastaja sõnastas: „*Muusika muudab lapsed loovamaks, areneb esinemisjulgus ja enesekindlus.*“ Teine vastaja tõi välja: „*Läbi muusika areneb lapse julgus, sh esinemisjulgus, rütmitaju ja loovus.*“ Ühislaulmist ja muusikalisi tegevusi peeti oluliseks ka gruppide ja sotsiaalsete oskuste arendamisel.

3.3. Muusika kasutamist toetavad ja takistavad tegurid

Kolmanda uurimisküsimusega sooviti välja selgitada, millised tegurid toetavad või takistavad rühmaõpetajate arvates muusika sihipärasest kasutamisest rühmatöös. Suletud küsimuse vastuste põhjal nimetati piiravate teguritena kõige sagedamini ebakindlust oma muusikalistes oskustes (8 vastajat), väheseid teadmisi või ettevalmistust (5 vastajat), vahendite puudust (4 vastajat) ning ajapuudust (3 vastajat); viis vastajat märkis, et neid ei piira miski.

Takistavad tegurid. Avatud vastustes täpsustasid mitmed õpetajad, et nad ei tunne end piisavalt pädevana muusikategevuste läbiviimisel. Üks vastaja kirjeldas: „*Tunnen, et ma pole saanud piisavalt teooriat ja väljaõpet, et ise lastele muusikatunde läbi viia. Kahjuks ei oska ma ka viisi pidada.*“ Teine vastaja tõi välja vahendite kättesaadavuse probleemi: „*Piirab ainult see, et minul rühmaõpetajana ei ole ligipääsu pillidele, mida mängitakse muusikategevustes.*“ Kolmas vastaja sõnastas: „*Päriselt lihtsalt ajaliselt ei jõua oma töös seda ise veel juurde õppida ja kuskilt seda aega leida, et neid teha. Lisaks ei pea ma viisi ega ei oska pilli mängida. Laulmine ei tule mul kahjuks välja.*“ Samas leidis ka õpetajaid, kes kasutasid muusikat aktiivselt vaatamata oma ebakindlusele – üks vastaja sõnastas: „*Laulan ja mängin alati, isegi, kui natuke valesti läheb.*“

Toetavad tegurid. Toetavate teguritena toodi esile olemasolevate vahendite kasutamise võimalus, muusikaõpetaja olemasolu lasteaias ning õpetaja enda positiivne hoiak muusika suhtes. Üks vastaja sõnastas lühidalt: „*Rühmas on olemas kõik võimalused muusika kuulamiseks.*“ Teine märkis muusikaõpetaja rolli: „*Muusikategevused toimuvad professionaali läbiviimisel.*“ Kuna kõigi vastajate lasteaias töötas eraldi muusikaõpetaja, oli rühmaõpetajatel võimalus toetuda muusikaõpetaja oskustele ja saada temalt nõu.

3.4. Õpetajate valmisolek ja pädevus muusikategevuste rakendamisel

Neljanda uurimisküsimusega sooviti mõista, kuidas hindavad rühmaõpetajad oma valmisolekut ja pädevust muusikategevuste rakendamisel. Suletud küsimuse vastuste põhjal varieerusid hinnangud oma enesekindlusele: viis vastajat hindas end „pigem kindlalt“, neli vastajat vastas „nii ja naa“, kaks vastajat vastas „väga kindlalt“, kaks „pigem ebakindlalt“ ja

kaks „väga ebakindlalt“. Täiendkoolitust või tuge soovis viis vastajat vastates „jah“ ning neli vastas „pigem jah“. Kolm vastajat vastas „pigem ei“ ja kolm vastajat „ei“. Avatud vastustest kujunesid välja järgmised kategooriad.

Varieeruv enesekindlus. Osa õpetajaid kirjeldas end muusikategevuste läbiviimisel kindlana, viidates oma muusikalisele taustale või pikale töökogemusele. Samas mitmed õpetajad tõid esile ebakindluse, mis oli sageli seotud nõrgaks peetud laulmis- või pillimänguoskusega. Üks vastaja sõnastas: „*Lauluhäälega on raske midagi ette võtta, kui seda ei ole.*“ Teine vastaja tõi esile: „*Tunnen end veidi ebakindlalt muusika õppetegevusse lõimimisel, kuid olen valmis ikkagi katsetama.*“ Mõned õpetajad väljendasid, et tunnevad end kindlalt vaid lihtsamate tegevuste, näiteks laulmise või liikumismängude läbiviimisel.

Vajadus täiendkoolituse ja toe järele. Enamik vastajaist soovis täiendavat tuge ja koolitust muusikategevuste läbiviimiseks. Vastustes nimetati järgmiseid konkreetseid vajadusi: praktilisi koolitusi muusikategevuste läbiviimiseks – „*Praktilisi koolitusi*“, „*Alates 0 muusika ja rütmi tegevused rühmas*“; pillimängu oskuste arendamist – „*Sooviksin õppida mõnd pilli mängima*“, „*Rohkem pillide oskust, aga ka materjali erinevate kehapillide seadete kohta*“; uusi ideid ja meetodilisi materjale – „*Mingid uued leheküljed või materjali, kust otsida muusikaga ja laste vanust arvestades*“, „*Laulmine paremini, ideid, mida lastega teha, nõu*“; teadmisi muusika lõimimiseks teiste õppevaldkondadega – „*Kuidas lõimida muusikalisi tegevusi teiste valdkondadega – keel ja kõne, kunst, matemaatika*“.

Vastajad rõhutasid, et eelkõige vajavad nad praktilisi ja rakendatavaid teadmisi, mis aitaksid neil muusikat igapäevases rühmatöös enesekindlamalt kasutada. Vastustest selgus, et rühmaõpetajate valmisolekut muusikategevusi läbi viia võivad toetada varasem ettevalmistus, praktilised koolitused, sobivad meetodilised materjalid ning võimalus saada ideid muusikategevuste lõimimiseks teiste õppevaldkondadega.

4. Arutelu

Käesoleva uurimuse eesmärk oli selgitada välja, milliseid muusikalisi tegevusi rühmaõpetajad lapse arengu toetamiseks kasutavad, mida nad arvavad muusika olulisusest, millised tegurid toetavad või takistavad muusika sihipärast rakendamist rühmatöös ning kuidas rühmaõpetajad hindavad oma valmisolekut ja pädevust muusikategevuste rakendamisel. Uurimistulemuste põhjal saab järeldada, et rühmaõpetajad peavad muusikat lapse arengu seisukohalt väga oluliseks ning kasutavad seda oma töös mitmekülselt, kuid muusika sihipärast rakendamist piiravad mitmed tegurid.

Esimese uurimisküsimusega sooviti välja selgitada, milliseid muusikalisi tegevusi rühmaõpetajad lapse arengu toetamiseks kasutavad. Uurimistulemused näitasid, et õpetajad kasutavad muusikat mitmekülgsest igapäevategevustest, näiteks hommikuringis, liikumismängudes, üleminekute sujuvamaks muutmisel, laste rahustamisel ning õppetegevuste rikastamisel. Selline tulemus on kooskõlas varasemate käsitlustega, mille kohaselt on muusika paindlik ja mitmekülgne vahend, mida saab lõimida erinevatesse õppe- ja kasvatustegevustesse (Sepp, 2014). Võimalik tõlgendus on, et õpetajad tajuvad muusikat eelkõige praktilise töövahendina, mida on lihtne kasutada erinevates olukordades ilma eraldi planeeritud muusikatunnita. Üheks põhjuseks võib olla ka see, et muusika kasutamine ei eelda alati spetsiifilisi vahendeid ega põhjalikku ettevalmistust, mistõttu sobib see hästi rühma igapäevarutiini toetamiseks. Samas võib selline tulemus viidata ka sellele, et kuigi muusikat kasutatakse sageli, ei pruugi see alati olla teadlikult ja eesmärgistatult kavandatud, vaid pigem situatsioonipõhine. Pullerits (2014) on rõhutanud, et tõhus muusikakasvatus eeldab metoodilist teadlikkust ning oskust luua tähenduslikke ja arendavaid olukordi, mis tähendab, et muusikat ei saa käsitleda üksnes mängulise lisana, vaid teadliku õppe- ja arenguvahendina. Seetõttu võib muusika potentsiaal lapse arengu toetamisel jääda osaliselt kasutamata, kui puudub selge seos tegevuse ja arengu eesmärkide vahel.

Teise uurimisküsimusega sooviti teada saada, miks peavad rühmaõpetajad muusikat oluliseks lapse arengu toetamisel. Uurimistulemused näitasid, et õpetajad seostavad muusikat eelkõige lapse mitmekülgse arenguga, tuues esile selle mõju kognitiivsele, keelelisele, sotsiaal-emotsionaalsele ja motoorsele arengule. See tulemus on kooskõlas varasemate uuringutega, mille kohaselt muusika toetab lapse arengut terviklikult ning mõjutab samaaegselt mitmeid arenguaspekte (Hallam, 2010; Muldma & Kiilu, 2009). Võimalik tõlgendus on, et õpetajad lähtuvad oma arvamustes eelkõige praktilisest kogemusest, kus nad näevad, et muusikalised tegevused toetavad korraga mitut oskust, näiteks laulmine arendab nii keelt kui ka mälu ja eneseväljendust. Teisalt võib selline üldistav arusaam viidata sellele, et muusika mõju tajutakse küll laiapõhjaselt, kuid konkreetsete arenguvaldkondade sihipärane toetamine ei ole alati teadlikult esiplaanil. Samuti võib õpetajate positiivne hoiak muusika suhtes olla seotud sellega, et muusikalised tegevused loovad rühmas meeldiva ja turvalise õhkkonna, mis omakorda soodustab laste aktiivset osalemist ja õppimist.

Õpetajad tõid esile muusika rolli keelelise ja sotsiaal-emotsionaalse arengu toetamisel. Mitmes vastuses kirjeldati laulmist konkreetse näitena – nii kognitiivse arengu (laulude meeldejätmise), keelelise arengu (laulusõnade hääldus, keelerütm) kui ka sotsiaalse arengu (kaaslastega koos laulmine, ühtsustunne) seisukohalt. See kattub varasemate

uurimustega, mille kohaselt muusika toetab keele arengut ning loob võimalusi suhtlemisuskuste kujunemiseks (Gerry *et al.*, 2012; Welch *et al.*, 2020).

Kolmanda uurimisküsimusega sooviti välja selgitada, millised tegurid toetavad või takistavad muusika sihipärast kasutamist rühmatöös. Uurimistulemused näitasid, et peamisteks takistusteks on õpetajate ebakindlus, vähesed muusikalised oskused, ajapuudus ning vahendite nappus, samas kui toetavate teguritena toodi esile olemasolevad vahendid, muusikaõpetaja olemasolu ning õpetaja positiivne hoiak muusika suhtes. Need tulemused on kooskõlas varasemate uuringutega, mille kohaselt õpetajad tunnevad sageli ebakindlust muusikategevuste kavandamisel ja läbiviimisel ning vajavad rohkem metoodilist tuge (Ehrlin & Gustavsson, 2015; Vannatta-Hall, 2010). Üheks võimalikuks põhjuseks võib olla see, et õpetajate muusikaline ettevalmistus ja varasem kogemus on erinev (Vannatta-Hall, 2010), mistõttu võivad ka nende oskused muusikategevusi kavandada ja läbi viia erineda. Teisalt võib ajapuudus ja suur töökoormus viia selleni, et muusikalisi tegevusi ei kavandata sihipäraselt, vaid neid kasutatakse pigem spontaanselt.

Huvitavaks tulemuseks oli, et kuigi kõikide vastajate lasteaias töötas eraldi muusikaõpetaja, tunneb enam kui pool vastajaist oma muusikaliste oskustega seoses ebakindlust. See võib viidata sellele, et muusikaõpetaja olemasolu ei pruugi automaatselt tähendada rühmaõpetajatele toe ja oskuste edasiandmist, pigem võib see kanduda niiõelda spetsialisti vastutuseks, jättes rühmaõpetaja muusika lõimimisel rühmatöösse mõnevõrra omapead. Sepp (2014) on välja toonud, et muusikakasvatuses on oluline rühmaõpetaja ja muusikaõpetaja koostöö, kus mõlema rolli täiendavus loob mitmekesise ja arendava õpikeskkonna. Kui see koostöö aga jääb ühepoolseks ehk muusikaõpetaja viib läbi muusikategevusi ja rühmaõpetaja jääb passiivseks pealtvaatajaks, võib muusika lõimimine igapäevasesse rühmatöösse jääda piiratuks. Samas näitab õpetajate positiivne hoiak, et motivatsioon muusikat kasutada on olemas, kuid selle realiseerimiseks on vaja rohkem praktilisi vahendeid ja tuge. Seetõttu võib järeldada, et muusika kasutamise suurendamine ei sõltu niivõrd hoiakutest, vaid pigem õpetajate pädevusest ja töötingimustest.

Neljanda uurimisküsimusega sooviti mõista, kuidas hindavad rühmaõpetajad oma valmisolekut ja pädevust muusikategevuste rakendamisel. Uurimistulemused näitasid, et õpetajate taju oma pädevusele on erinev, osa tunneb end muusikategevuste läbiviimisel kindlalt, samas kui mitmed õpetajad tõid esile ebakindluse ning vajaduse täiendkoolituse järele. See on kooskõlas varasemate uuringutega, mille kohaselt õpetajate enesekindlus muusika õpetamisel sõltub suurel määral nende varasemast ettevalmistusest ja kogemusest (Vannatta-Hall, 2010). Võimalik tõlgendus on, et õpetajad, kellel on rohkem kokkupuudet

muusikaga või kes on saanud vastavat koolitust, tunnevad end kindlamalt ning kasutavad muusikat ka aktiivsemalt. Samas võivad ebakindlamad õpetajad vältida muusikalisi tegevusi või piirduda lihtsamate ja tuttavamate lahendustega. See võib omakorda mõjutada muusika kasutamise mitmekesisust ja sihipärasust rühmatöös. Teisalt võib tulemuste varieeruvust selgitada ka asjaolu, et õpetajate enesehinnang ei pruugi alati objektiivselt peegeldada nende tegelikku pädevust. Mõned õpetajad võivad alahinnata oma võimeid, kõrvutades end niiöelda professionaaliga ehk muusikaõpetajaga, kelle olemasolu kinnitati kõikide vastajate vastustes. Seda toetab ka käesoleva uuringu tulemus, kus üks vastaja sõnastas, et „*laulab ja mängib alati, isegi kui natuke valesti läheb*” – see viitab, et õpetaja praktika ja hoiak võivad olla julgemad kui tema enda taju oma oskustele. Õpetajate välja toodud vajadus praktiliste koolituste, uute ideede ja meetodiliste materjalide järele viitab sellele, et olemasolev ettevalmistus ei kata piisavalt praktilisi oskusi. Seetõttu on oluline pakkuda õpetajatele rohkem rakenduslikku tuge, mis aitaks neil muusikat enesekindlamalt ja teadlikumalt kasutada.

Uurimistulemused kinnitavad uurimisprobleemi, mille kohaselt muusika potentsiaal lapse arengu toetamisel ei ole alati täielikult rakendatud. Sarnasele järeldusele on jõudnud ka Ehrlin ja Gustavsson (2015), kelle uuringust selgus, et kuigi muusikat peetakse alushariduses oluliseks, jääb muusika tegelik rakendamine sageli õpetajate ettevalmistuse ja enesekindluse tasemest sõltuvaks. Kuigi õpetajad tunnistavad muusika olulisust, ei kasutata seda alati sihipäraselt ega süsteemselt, mis võib tuleneda ebapiisavast ettevalmistusest ja enesekindlusest.

Käesoleva uurimuse tugevuseks võib pidada seda, et see annab sisuka ülevaate rühmaõpetajate vahetutest kogemustest ja arvamustest muusikaliste tegevuste kasutamisel lapse arengu toetamisel. Avatud küsimuste kasutamine võimaldas koguda kirjeldavat teavet õpetajate kogemuste, hoiakute ja praktikate kohta igapäevases rühmatöös. Samuti võimaldas kvalitatiivne sisuanalüüs esile tuua korduvaid teemasid ja mustreid, mis annavad terviklikuma pildi muusika kasutamist mõjutavatest teguritest. Uurimuse tugevuseks on ka selle praktiline suunitlus, kuna käsitletakse alushariduses aktuaalset teemat ning saadud tulemusi on võimalik rakendada nii õpetajate igapäevatöös kui ka täiendkoolituste kavandamisel.

Uuringu piiranguks on valimi väiksus ning mugavusvalimi kasutamine, mistõttu ei saa tulemusi üldistada kogu üldkogumile. Samuti põhinevad tulemused õpetajate enesehinnangul, mis võib olla subjektiivne. Piiranguks on ka see, et andmete kogumiseks kasutati küsimustikku, mitte intervjuud, kuna intervjuude korral oleks olnud võimalik esitada lisaküsimusi ja saada seeläbi sügavam ülevaade õpetajate kogemustest ja arusaamadest.

Saadud tulemusi saab rakendada alushariduse praktikas, eelkõige õpetajate täiendkoolituste arendamisel. Uuring viitab vajadusele pakkuda praktilisi koolitusi ja metoodilisi materjale, mis aitaksid õpetajatel muusikat igapäevases rühmatöös enesekindlamalt ja teadlikumalt kasutada. Edasistes uuringutes võiks keskenduda suuremale valimile või uurida süvitsi konkreetsete muusikategevuste mõju lapse arengule. Samuti võiks uurida rühmaõpetaja ja muusikaõpetaja koostöö rolli muusika tõhusamal rakendamisel.

Tänu sõnad

Autorid tänavad juhendajat Heily Raskat pühendunud juhendamise ja konstruktiivse tagasiside eest. Tänu likud oleme kõigile Tartu linna lasteaiaõpetajatele, kes leidsid aega uuringus osalemiseks ja küsimustikule vastamiseks.

Autorsuse kinnitamine

Autorid panustasid võrdselt bakalaureusetöö valmimisse.

Kinnitame, et oleme koostanud ise käesoleva lõputöö ning toonud korrektselt välja teiste autorite ja toetajate panuse. Töö on koostatud lähtudes Tartu Ülikooli haridusteaduste instituudi lõputöö nõuetest ning on kooskõlas heade akadeemiliste tavadega.

Säsil Johanson

/allkirjastatud digitaalselt/

10.05.2026

Kaile Kuus

/allkirjastatud digitaalselt/

10.05.2026

Kasutatud kirjandus

- Alushariduse riiklik õppekava (2025). *Riigi Teataja I* 07.08.2025, 33.
<https://www.riigiteataja.ee/akt/113082025001>
- Barrett, M. S. (2011). Musical narratives: A study of a young child's identity work in and through music-making. *Psychology of Music*, 39(4), 403–423.
<https://doi.org/10.1177/0305735610373054>
- Beilmann, M. (2025). *Kvantitatiivne ja kvalitatiivne uurimisviis*.
<https://samm.ut.ee/kvantitatiivne-ja-kvalitatiivne-uurimisviis/>
- Beilmann, M., & Rämmer, A. (2025). *Valimi moodustamine*. <https://samm.ut.ee/valimi-moodustamine/>
- Campbell, P. S., & Scott-Kassner, C. (2013). *Music in childhood: From preschool through the elementary grades*. Cengage Learning.
- Dumont, E., Syurina, E. V., Feron, F. J., & van Hooren, S. (2017). Music interventions and child development: A critical review and further directions. *Frontiers in psychology*, 8, 1694. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2017.01694>
- Ehrlin, A., & Gustavsson, H. O. (2015). The importance of music in preschool education. *Australian Journal of Teacher Education (Online)*, 40(7), 32–42. <https://doi.org/10.14221/ajte.2015v40n7.3>
- Feng, H., Mahoor, M. H., & Dino, F. (2022). A music-therapy robotic platform for children with autism: A pilot study. *Frontiers in Robotics and AI*, 9, 855819.
<https://doi.org/10.3389/frobt.2022.855819>
- Flores, R. L. (2018). Kindergarten teachers' beliefs about the relationship between music and early learning. *Creative Education*, 9(12), 1835–1842.
<https://doi.org/10.4236/ce.2018.912134>
- Gerry, D., Unrau, A., & Trainor, L. J. (2012). Active music classes in infancy enhance musical, communicative and social development. *Developmental science*, 15(3), 398–407. <https://doi.org/10.1111/j.1467-7687.2012.01142.x>
- Ghai, S., Ghai, I., & Effenberg, A. O. (2017). Effect of rhythmic auditory cueing on gait in cerebral palsy: a systematic review and meta-analysis. *Neuropsychiatric Disease and Treatment*, 43–59. <https://doi.org/10.2147/NDT.S148053>
- Gordon, R. L., Fehd, H. M., & McCandliss, B. D. (2015). Does music training enhance literacy skills? A meta-analysis. *Frontiers in psychology*, 6, 1777.
<https://doi.org/10.3389/fpsyg.2015.01777>

- Habibi, A., Damasio, A., Ilari, B., Elliott Sachs, M., & Damasio, H. (2018). Music training and child development: A review of recent findings from a longitudinal study. *Annals of the New York Academy of Sciences*, 1423(1), 73–81.
<https://doi.org/10.1111/nyas.13606>
- Hallam, S. (2010). The power of music: Its impact on the intellectual, social and personal development of children and young people. *International journal of music education*, 28(3), 269–289. <https://doi.org/10.1177/0255761410370658>
- Inno, K., Kruusmägi, K., Peegel, H., Pehk, A., & Raba, M. (2018). Kõik noodid on õiged: muusikateraapia võimalustest erivajadusega inimestele. *Sotsiaaltöö*, (2), 98–105.
<https://www.tai.ee/et/sotsiaalto/koik-noodid-oiged-muusikateraapia-voimalustest-erivajadusega-inimestele>
- Kalev, I., & Raju, M. (2023). Muusika retseptiivses muusikateraapias: Eesti muusikaterapeutide praktikad. *Eesti Arst*.
<https://ojs.utlib.ee/index.php/EA/article/view/22552>
- Koenig, J. (2025). *Laps ja muusika. Terve ja õnneliku lapse kasvatamine muusika abil*. Koolibri.
- Kurg, L. (s.a.). *Kunst ja muusika*. Lapse arengu toetamine.
<https://sites.google.com/view/lapse-areng-0-7a/arendustegevus/kunst-ja-muusika?authuser=0>
- Liimets, A., & Koit, M. (2018). Miks kuulata muusikat ja vaikust? *Mäetagused*, (72), 23–43.
https://doi.org/10.7592/MT2018.72.liimets_koit
- Muldma, M. (2008). Muusikaline kasvatus. E. Kikas (toim), Õppimine ja õpetamine koolieelses eas (lk 256–269). Tartu Ülikooli Kirjastus.
- Muldma, M., & Kiilu, K. (2009). Muusikaõpetus. E. Kulderknup (toim), *Õppe- ja kasvatustegevuse valdkonnad* (lk 91–107). Studium.
- Patel, A. D. (2012). *Music, language, and the brain*. Oxford University Press.
<https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780195123753.001.0001>
- Politimou, N., Dalla Bella, S., Farrugia, N., & Franco, F. (2019). Born to speak and sing: Musical predictors of language development in pre-schoolers. *Frontiers in Psychology*, 10, 948. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2019.00948>
- Pullerits, M. (2014). Orff-pedagoogika. K. Kiilu, & A. Sepp (toim), *Muusikaõpetuse didaktika: valik artikleid* (lk 186–209). Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia.
- Schellenberg, E. G. (2004). Music lessons enhance IQ. *Psychological Science*, 15(8), 511–514. <https://doi.org/10.1111/j.0956-7976.2004.00711.x>

- Sepp, A. (2014). Muusikaõpetaja rollist üldhariduskoolis. K. Kiilu, & A. Sepp (toim), *Muusikaõpetuse didaktika: valik artikleid* (lk 32–38). Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia.
- Vannatta-Hall, J. E. (2010). *Music education in early childhood teacher education: The impact of a music methods course on pre-service teachers' perceived confidence and competence to teach music*. University of Illinois at Urbana-Champaign.
- Veisson, M., & Nugin, K. (2009). Lapse arengu hindamine. E. Kulderknup (toim), *Lapse arengu hindamine ja toetamine* (lk 5–21). Studium.
- Welch, G. F., Biasutti, M., MacRitchie, J., McPherson, G. E., & Himonides, E. (2020). Editorial: The impact of music on human development and well-being. *Frontiers in Psychology*, 11, 1246. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2020.01246>

Lisad

Lisa 1. Küsimustik

Sissejuhatus

Käesolev küsimustik on koostatud bakalaureusetöö raames, mille eesmärk on selgitada välja rühmaõpetajate arvamused ja kogemused muusika rollist lapse arengus ning kirjeldada, kuidas õpetajad muusikalisi tegevusi lasteaias rakendavad. Samuti uuritakse, millised tegurid toetavad või takistavad muusika sihipärast kasutamist rühmatöös ning kuidas õpetajad hindavad oma valmisolekut ja pädevust muusikategevuste läbiviimisel.

Küsimustik on anonüümne ning osalemine vabatahtlik. Vastuseid kasutatakse üksnes käesoleva bakalaureusetöö koostamise eesmärgil ning tulemusi esitatakse üldistatud kujul. Küsimustiku täitmine võtab aega ligikaudu 10–15 minutit.

Täname Teid panuse eest bakalaureusetöö valmimisse.

Küsimused ja teemaplokid

Teemaplokk	Küsimus	Vastusevariandid
1. TAUSTAANDMED	1.1. Teie tööstaaž lasteaiaõpetajana	• kuni 5 aastat • 6–10 aastat • 11–20 aastat • üle 20 aasta • muu
	1.2. Millise vanuserühmaga Te hetkel töötate?	• 1–3 aastased • 3–4 aastased • 4–5 aastased • 5–7 aastased • liitrühm
	1.3. Kas Teie lasteaias töötab eraldi muusikaõpetaja?	• jah • ei
	1.4. Kui Teie lasteaias ei tööta eraldi muusikaõpetajat, siis kes viib muusikalisi tegevusi läbi?	• rühmaõpetaja • õpetaja assistent • külalisõpetaja • muu

2. ÕPETAJATE HOIAKUD MUUSIKA ROLLI SUHTES	2.1. Kuidas hindate muusika olulisust lapse üldise arengu toetamisel? Palun põhjendage oma vastust.	• avatud vastus
	2.2. Milliseid lapse arengu valdkondi toetab muusika Teie hinnangul kõige enam ja kuidas?	• kognitiivne areng • keeleline areng • emotsionaalne areng • sotsiaalne areng • motoorne areng • avatud vastus
3. MUUSIKA KASUTAMINE IGAPÄEVASES ÕPPETÖÖS	3.1. Kui sageli kasutate muusikalisi tegevusi oma rühmas?	• iga päev • 3–4 korda nädalas • 1–2 korda nädalas • harvem kui kord nädalas • ei kasuta üldse • muu
	3.2. Milliseid muusikalisi tegevusi Te kasutate?	• laulmine • liikumine muusika saatel • rütmimängud • muusikalised mängud • muusika kuulamine • muu
	3.3. Palun kirjeldage, millistes olukordades ja millisel eesmärgil Te muusikat kasutate.	• avatud vastus
4. ÕPETAJATE KOGEMUSED LAPSE ARENGU TOETAMISEL	4.1. Millistes lapse arengu valdkondades olete oma töös märganud, et muusikategevused on toetanud lapse arengut?	• kognitiivne areng • keeleline areng • emotsionaalne areng • sotsiaalne areng • motoorne areng • ei ole märganud märkimisväärset mõju
	4.2. Palun kirjeldage, milliseid muutusi olete eelpool valitud valdkondades märganud.	• avatud vastus

5. ÕPETAJA ENESEKINDLUS JA TAKISTUSED	5.1. Kui kindlalt Te end tunnete muusikaliste tegevuste läbiviimisel?	• väga kindlalt • pigem kindlalt • nii ja naa • pigem ebakindlalt • väga ebakindlalt
	5.2. Millised tegurid piiravad Teie võimalusi muusikat rohkem kasutada?	• ajapuudus • vähesed teadmised • vahendite puudus • ebakindlus • ei näe vajadust • miski ei piira • muu
	5.3. Palun selgitage, kuidas eelpool valitud tegurid mõjutavad Teie muusika kasutamist rühmatöös.	• avatud vastus
	5.4. Kas sooviksite täiendkoolitust või tuge muusikategevuste läbiviimisel?	• jah • pigem jah • pigem ei • ei
	5.5. Kui vastasite „jah“ või „pigem jah“, siis millist tuge või koolitust peaksite vajalikuks?	• avatud vastus

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Meie, Säsil Johanson ja Kaile Kuus

1. anname Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) meie loodud teose „Rühmaõpetajate arvamused muusikaliste tegevuste kasutamisele lapse arengu toetamisel lasteaias“, mille juhendaja on Heily Raska, reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi ADA kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
2. Anname Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi ADA kaudu Creative Commons'i litsentsiga CC BY NC ND 3.0, mis lubab autoritele viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
3. Oleme teadlikud, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autoritele.
4. Kinnitame, et lihtlitsentsi andmisega ei riku me teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Säsil Johanson

/allkirjastatud digitaalselt/

10.05.2026

Kaile Kuus

/allkirjastatud digitaalselt/

10.05.2026